

A Magyar Köztársaság Legfelsőbb Bírósága a dr. Virág Andrea ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt felperesnek (felperes címe) a dr. Telek Zoltán ügyvéd (ügyvéd címe) által képviselt alperes (alperes címe) alperes ellen jutalék elszámolása iránt a Pesti Központi Kerületi Bíróság előtt 11.G.301.151/2007. számon megindított, és a Fővárosi Bíróság 2010. szeptember 30-án 2.Gf.75.392/2010/5. számon hozott jogerős ítéletével befejezett perében az alperes 46. sorszámú felülvizsgálati kérelme folytán a 2011. december 1. napján megtartott nyilvános tárgyaláson meghozta és kihirdette az alábbi

*í t é l e t e t :*

A Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet hatályában fenntartja.

Kötelezi az alperest, hogy a felperesnek 15 napon belül fizessen meg 20.000 (Húszezer) forint + ÁFA felülvizsgálati perköltséget.

Az alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt 82.300 (Nyolcvankettőezer-háromszáz) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam, saját felülvizsgálati perköltségét az alperes maga viseli.

*I n d o k o l á s :*

A peres felek 1994. május 2-án megbízási szerződést kötöttek, amit 1999. szeptember 10-én módosítottak. A szerződésben megállapodtak, hogy amennyiben az alperes által közvetített szerződés a megbízó kockázatviselésének kezdetétől számított két éven belül - nem biztosítási esemény miatt, hanem egyéb okból - megszűnik, a megbízó díjleszállítással él, amely után a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres szorzatának megfelelő késedelmi kamatot kell fizetni. Az alperes arra is kötelezettséget vállalt, hogy a felperessel fennálló jogviszonya megszűnését követő egy éven belül versenyhelyzetet eredményező tevékenységet semmilyen módon nem folytat, e tilalom szankciójaként 200.000 forintot kell a felperesnek fizetnie. A felek megbízási szerződése 2001. január 4-én azonnali hatályú felmondással megszűnt.

A felperes 2001. november 19-én felszólította az alperest 1.571.733 forint visszafizetésére, mely összeget jutalék- visszairás, illetve a 200.000 forint kötbér megfizetése címén érvényesített.

A jogerős ítélet kötelezte az alperest, hogy fizessen meg a felperesnek 1.371.733 forintot és - a másodfokú ítéleti változtatás

szerint - a mindenkori jegybanki alapkamat kétszeres szorzatának megfelelő késedelmi kamatot. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy az alperes szerződéses jogviszonya alatt a felperes által megjelölt biztosítási szerződéseket az alperes irányítása alá tartozó ügynökök közvetítették, melyek után az alperes származtatott jutalékot kapott. Mivel e szerződések a megbízási szerződésben meghatározott két éven belül megszűntek, a felperes követelése jogalapjában és összegében is helytálló. A bíróság a szerződés 10.2.2. pontja alapján az alperes elévülési kifogását megalapozatlannak találta, megállapítva, hogy a felperes felszólító levelei is megszakították az elévülést. A 200.000 forint megfizetésére irányuló kereseti kérelmet bizonyítottság hiányában elutasította.

A peres felek fellebbezése folytán eljáró másodfokú bíróság az alperes fellebbezésével kapcsolatban kifejtette, hogy az alperes a döntés alapjául szolgáló szakértői véleményt csak a szakértői díjat megállapító végzés elleni fellebbezésében vitatta, és a szakértő megismételt eljárásra utasítását kérte. A bíróság hivatalból bizonyítást nem folytathat le, ezért az alperes alaptalanul hivatkozott a Pp. 182.§ (3) bekezdésére. Az alperes adatvédelmi kifogására a másodfokú bíróság megjegyezte, hogy az adatvédelmi biztos véleménye a bíróságra nem kötelező erejű, és ily módon az alperes nem akadályozhatta meg, hogy a felperes a keresetét bizonyítékokkal alátámaszthassa. Az alperes által csatolt, egy másik perben hozott hatályon kívül helyező végzés iránymutatása a jelen perben eljáró bíróság számára szintén nem kötelező.

A jogerős ítélet ellen előterjesztett felülvizsgálati kérelmében az alperes elsősorban az ítélet alapjául szolgáló szakértői véleményt sérelmezte, többek között azért, mert a szakértői vizsgálatot a szakértő a távollétében végezte el. A Pp. 192.§ (2) és 169.§ (6) bekezdése, továbbá az 1995. évi XCVI. törvény (régi Bit.) 97.§ (1) bekezdésének megsértését állította, mivel a felperes nem szerezte be a biztosítási szerződések ügyfeleinek titoktartás alóli felmentő nyilatkozatát. A másodfokú bíróság által megállapított késedelmi kamat mértékét azért vitatta, mert a felperes nem állított ki számlát. Ezzel összefüggésben előadta, hogy 1994. május 2-át követően módosították eredeti munkaszerződését megbízási szerződéssé. A színlelt munkaszerződésre tekintettel a kamatmértéknek a Ptk. 232.§ (4) bekezdése szerinti mérséklésére lett volna lehetőség. Ezért a magánszemélyek esetében irányadó kamatmegállapítást kért a Ptk. 301.§ (1) bekezdése alapján. Az összegszerűséget és az alapjául szolgáló szakértői véleményt a munkatársa által indított perben hozott hatályon kívül helyező végzés indokai alapján és azért sérelmezte, mert a felperes nem csatolta a részére kiállított havi jutalékszámoló lapot, az üzletkötők megbízási szerződéseit, továbbá a banki terhelési értesítőket sem, amiből megállapítható lett volna a perbeli jutalékok részére történt kifizetése. Vitatta a szakértő „szűrőpróbaszerű” vizsgálati módszerét is. Fenntartotta elévülési kifogását előadva, hogy a jogerős ítéletben adott értelmezés a Ptk. 325.§ (2) bekezdésének kogens semmisségi szabályába ütközik. A felek a jutalékvisszafizetés jogcímét maguk is a hibás teljesítés szankciójaként határozták meg (árleszállítás). Ezért csak a 2001. május 19. után megszűnt biztosítási szerződések elévülése nem állapítható meg.

A felperes felülvizsgálati ellenkérelme a jogerős ítélet hatályában fenntartására irányult. A szakértői bizonyítással kapcsolatban előadta, hogy folyamatosan indítványozta a perben, hogy a felek együttesen szemléljék meg a bizonyítás tárgyát képező okiratokat, ettől azonban az alperes elzárkózott. A titoktartási kötelezettséggel kapcsolatos felülvizsgálati indokokra előadta, hogy a Pp. 192.§ (1) és (2) bekezdése nem a jelen esetre, hanem arra vonatkozik, amikor a bizonyíték a per szempontjából „harmadik személynél” van. A régi Bit. 97.§ (2) bekezdés c) pontja 2003. január 1-től hatályos módosítása nem értelmezhető akként, hogy a korábban megkötött biztosítási szerződések az ügyfél hozzájárulása nélkül a perben bizonyítékként nem használhatóak fel. A módosítás miniszteri indokolása ennek ellenkezőjét tartalmazza. Másrészt a védett adat perbeli felhasználásának az időpontja a releváns, ez pedig 2003. január 1. után történt. Egyébként a bírói gyakorlat szerint nem kizárt a jogellenesen beszerzett bizonyíték felhasználása sem. Az alperes jogainak sérelme ez utóbbi esetben sem lenne megállapítható. A felperes hangsúlyozta, hogy a per

résztvevőit egyébként is titoktartási kötelezettség terheli, a tárgyalásról a nyilvánosság kizárható, a bizonyítékok felhasználására a Pp. 3.§ (5) bekezdése alapján lehetőség volt. Követelésének elévülésével kapcsolatban a Ptk. 228.§ (1) bekezdésére, a megbízási szerződés 3.5., 10.2.2., és 10.2.2.4. pontjára hivatkozott. A kamatmértékre vonatkozó felülvizsgálati indokokkal szemben előadta, hogy a felülvizsgálati kérelem jogszabálysértést nem jelöl meg.

A felülvizsgálati kérelem nem alapos.

A perbeli jogvita és a felülvizsgálati kérelem logikájából következően a Legfelsőbb Bíróságnak mindenekelőtt a felperes követelésének elévülése kérdésében kellett állást foglalni. A peres felek között létrejött megbízási szerződés értelmében az alperes irányítása alatt működő ügynökök által közvetített biztosítási szerződések után az alperesnek járó úgynevezett származtatott jutalékot az alperes abban az esetben tarthatta meg, ha a közvetített szerződések a megbízó felperes kockázatviselésének kezdetétől számított két éven belül - a biztosítási esemény bekövetkezte kivételével - nem szűntek meg. Ebből következően az alperesnek a közvetített szerződések után kifizetett jutalék jutalékelőlegnek minősült, amit az alperes a Ptk. 228.§ (2) bekezdésében meghatározott bontó feltételtől, a közvetített szerződések legalább két évig történő fennmaradásától függően tarthatott meg. A jutalékelőleg visszafizetésével kapcsolatban a megbízási szerződés valóban a hibás teljesítés jogfogalmait alkalmazta. A kereset jogalapja és ebből következően az elévülés vizsgálata körében a bíróságnak a szerződés értelmezésével a kereset tényleges jogalapját kellett meghatározni. A felperes a keresetét maga is „jutalék visszairás” és nem a hibás teljesítés jogcímére alapította. A hibás teljesítés fogalomkörének az alkalmazása adott esetben azért volt kizárható, mert a Ptk. 305.§ (1) bekezdése értelmében hibásnak az olyan teljesítés minősül, amely a teljesítéskor nem felel meg a törvényes vagy a szerződésben meghatározott tulajdonságoknak. Adott esetben a jutalék fizetésére alapot adó teljesítéskor (a biztosítási szerződések megkötésekor) a teljesítésnek a megbízási szerződésben meghatározott hibája fogalmilag kizárható volt. Ebből következően a felperesi teljesítésre a bontó feltétel bekövetkeztének a jogkövetkezményeit kellett alkalmazni. Ettől függetlenül a felek megbízási szerződésének 10.2.2. pontját az elévülési időben történő megállapodásként értelmezve - az első fokú ítélet helyes indokainak megfelelően - a Ptk. 325.§ (2) bekezdésében meghatározott egy év elévülési idő - az elévülés megszakítását is figyelembe véve - a keresetindításig szintén nem telt el.

A Legfelsőbb Bíróság a szakértői bizonyítás és a kereset összegszerűsége körében előterjesztett felülvizsgálati indokokkal

sem értett egyet. ... igazságügyi könyvszakértő a felperesi nyilvántartás adatai alapján határozta meg az alperes részére a megszűnt szerződések alapján kifizetett jutalékot. A peradatok szerint az alperes alaptalanul kifogásolta, hogy a felperesi okiratok tételes megvizsgálására nem volt lehetősége, mivel ezt a felperes a per folyamán több ízben felajánlotta a számára. Az alperes emellett a szakértői vélemény kiegészítését, a szakértői bizonyítás folytatását [Pp. 182.§ (3) bekezdés] sem indítványozta, az elsőfokú eljárás berekesztését megelőzően további bizonyítási indítványa nem volt. Ebből következően a szakértői véleményt általánosságban vitató indokai alapján sem a másodfokú, sem a felülvizsgálati eljárásban nem kérdőjelezhetette meg az igazságügyi szakértői vélemény szakkérdésben nyilvánított megállapításait, és a szakvéleményre alapított ítéleti döntés megalapozottságát. A másodfokú bíróság helyesen utalt arra, hogy a bíróság másik ítélező tanácsának a hatályon kívül helyező végzésében foglalt, a bizonyítás irányára vonatkozó iránymutatása a szabad bizonyítás rendszerében [Pp. 3.§ (4) és (5) bekezdése, 206.§ (1) bekezdése] a jelen ítélező tanácsot nem kötötte.

Helyesen utalt arra is a másodfokú bíróság, hogy a bizonyítási eljárás során az alperest is terhelte a Pp. 8.§-ában meghatározott jóhiszemű pervitel kötelezettsége. A bizonyítás a kereset összegszerűsége körében a Pp. 164.§ (1) bekezdése alapján valóban a felperest terhelte. Az alperes a kereseti követelést alátámasztó okiratok, nyilvántartások megtekintését általános kifogásai mellett elsősorban annak alapján tagadta meg, hogy e vizsgálat, illetve az annak eredményeit összegző szakértői vélemény a biztosítottak biztosítási titkát sértené.

Ez ügyben a per megindulása után az adatvédelmi biztoshoz is fordult.

A biztosító intézetekről és a biztosítási tevékenységről szóló 1995. évi XCVI. törvény 97.§ (2) bekezdés c) pontjának - a 2003. január 1-től hatályos módosítás értelmében - nem áll fenn a biztosítási titok körében a titoktartási kötelezettség a polgári ügyben eljáró bíróságnak kiadott biztosítási titok tekintetében. Adott esetben nem állt fenn az adatvédelmi biztos állásfoglalásában említett, „érzékeny adatok” (pl.: a biztosított egészségi állapota) sérelmének a veszélye sem. Ezért az adatok kiadása, azaz a kirendelt szakértő vizsgálata időpontjában az adatvédelmi aggályok nem akadályozhatták a szakértői vélemény elkészítését. A Legfelsőbb Bíróság emellett azt is megjegyzi, hogy a törvénymódosítás hatálybalépése előtt kötött szerződések esetében a régi Bit. 98.§ (1) és (2) bekezdése értelmében sem jelentette a biztosítási titok sérelmét és a polgári perben történő felhasználásának akadályát az olyan összesített adatok szolgáltatása, amelyből az egyes ügyfelek személye vagy üzleti adata nem állapítható meg. Amennyiben az alperes a számára felajánlott módon a felperesi iratok

megvizsgálásával a minimális együttműködést tanúsítja, a jutalékszámítással és kifizetéssel kapcsolatos aggályai a per során tisztázhatóak lettek volna. Ezt az is alátámasztja, hogy a védendő adatok tekintetében az alperest a régi Bit. 96.§-a szerint ugyanúgy titoktartási kötelezettség terhelte mint a felperest. Ennek megfelelően a felperes alapos okkal hivatkozott felülvizsgálati ellenkérelmében arra, hogy az alperes adatvédelmi aggályai elsősorban azt célozták, hogy a felperes az őt terhelő bizonyítási kötelezettségnek ne tehesse eleget.

A Legfelsőbb Bíróság nem találta alaposnak az alperesnek a jogerős ítélet késedelmi kamatrendelkezését támadó indokait sem. A peres felek polgári jogi megbízási és nem munkaszerződést kötöttek, melynek vitatása, illetőleg elbírálása a per megindulása után megtörtént a hatáskörrel rendelkező perbíróság kijelölése során.

A megbízási szerződés megkötésekor hatályos, a gazdálkodó szervezetek egymás közötti viszonyában a késedelmi kamat mértékéről rendelkező 86/1990. (XI.14.) Korm. rendelet a peres felek viszonylatában a késedelmi kamat mértékét - ha a felek magasabb mértékben nem állapodtak meg - a jegybanki alapkamat kétszeres szorzatában határozta meg.

A jogszabály - a Ptk. 232.§ (3) bekezdésével azonos módon - úgy rendelkezett, hogy a felek által túlzott mértékben megállapított kamat összegét a bíróság mérsékelheti. Az azonos tartalmú rendelkezésekből az következik, hogy csak a felek által kikötött, tehát nem a jogszabályban meghatározott kamatmérték eltúlzott voltát vitathatja a fél, és a bíróság ebben a körben jogosult az eltúlzott mértékű kamat mérséklésére. A felülvizsgálati kérelem indokai alapján a másodfokú ítélet kamatrendelkezésének jogszabálysértő volta tehát nem állapítható meg.

Az alperes a perben a számlaadás hiányára nem hivatkozott. A felülvizsgálati eljárásban a bíróság által el nem bírált új védekezés előterjesztésére nem volt lehetőség.

Az ismertetett indokoknak megfelelően a Legfelsőbb Bíróság a jogerős ítéletet felülvizsgálattal támadott részében a Pp. 275.§ (3) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

A felülvizsgálati kérelem eredménytelensége folytán kötelezte az alperest a felperes jogi képviselési díjának megfelelő felülvizsgálati perköltség megfizetésére. Az alperes személyes költségmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket a 6/1986. (VI.26.) IM. rendelet 14.§-a alapján az állam, saját felülvizsgálati perköltségét az alperes maga viseli.

Budapest, 2011. december 1.

dr. Kiss Mária tanácselnök, előadó bíró s.k., dr. Rédei Anna bíró s.k., dr. Kovács Zsuzsanna bíró s.k.

Sipos

a kiadmány hitelélül:

bírósági ügyintéző